

Foreldresamtalen

Veileder til foreldresamtale for skoleansatte i mobbesaker.
Sett av nok tid (30-45 min).
Avklar tiden med foreldre/foresatte i forkant av møtet.

Første møte

- Skjermet samtalested. Kaffe eller te?
- Tenk igjennom på forhånd:
  - Skal du ha samtalen alene med elev / foreldre, eller vil du ha med deg en kollega

For å få til en god dialog er FOR-dialogens prinsipper en god rettesnor:

- Vær oppmerksomt til stede. Legg bort mobilen og forstyrrende tanker (for eksempel hendelser fra morgenen, hjemmet, eller hva du skal gjøre etter møtet)
- Vær raus for foreldrenes og elevenes meninger og verdier
- Prøv å være fleksibel. Vurder for eksempel om det er mulig å endre på tidligere oppfatninger, meninger, eventuelt rutiner og kultur på skolen (eksempelvis «slik har vi alltid hatt det»). Prøv heller å tenke at «dette må vi se nærmere på».
- Skolen har ansvar for å lede samtalen.
- Lærer innleder samtalen med å referere til bakgrunnen for at samtalen kom i stand, enten det var elevens opplevelse av å ikke ha det trygt og godt på skolen, eller foreldres eller skolens bekymring for eleven.

Eksempel dersom en foresatt ber om en samtale

«Du tok kontakt, mor/far, fordi…»

«Kan du si litt mer om hva du/dere er bekymret for, eller tanker dere har?»

Eksempel dersom skolen tar initiativ til en foreldresamtale

«Vi tok kontakt, jeg ringte deg (mor eller far) fordi vi ønsker å snakke med dere om (elevens navn). Vi er bekymret fordi..» (si noe om bekymringen).

Sjekk ut foreldrenes reaksjon på skolens bekymring

«Hva tenker dere om det jeg/vi sier?»

Følg opp, bekreft det foreldrene sier og vær vennlig nysgjerrig. Som lærer legger du i første omgang dine egne vurderinger til side, og retter oppmerksomheten mot foreldrenes opplevelser.

Observasjon

Dersom det er skolen som tar initiativ til samtale med foreldrene, og har tid til å forberede samtalen er det viktig at skolen observerer eleven i samhandling med andre barn i en periode i forkant av samtalen. Observasjonene bør gjøres både i klassen, i friminuttene og i ulike overgangssituasjoner. Det kan eventuelt være nyttig å få andre kolleger på skolen til å foreta observasjoner eller be om hjelp fra aktuelle støttesystemer utenfor skolen.

Det er tre faser i denne type observasjon:

1. **Noen spørsmål som er viktige å tenke gjennom:**

- I hvilke situasjoner skal vi observere eleven? (enkelte fag, friminutt m.m.)
- Når skal observasjonene gjennomføres?
- Hvem skal vite om observasjonene?
- Hvor lenge skal de foregå?
- Hvordan dokumentere observasjonene?
- Hvem kan evt. være med på en drøfting av observasjonene før de presenteres for foreldrene?

Husk: Jo grundigere du gjør forarbeidet, jo mer pålitelig har du mulighet til å fremstå i presentasjonen av observasjonene til foreldrene.

2. **Gjennomføring av observasjonene.**

Husk å være bevisst:

- Hva er beskrivelse av det som skjer, og hva er din egen tolkning. Tolkning: «Øynene lyste av avsky mot Thomas». Beskrivelse: «Han så Thomas inn i øynene, og holdt blikket hans der i mer enn fem sekunder».
- Observer eleven med et særskilt blikk på samspill og relasjoner. Hvem er eleven sammen med i klassen, utenfor klassen, responsen fra de andre verbalt og non-verbalt m.m.

3. **Etterarbeid**

- Tiltakene som blir iverksatt i etterkant av analyse av observasjoner, drøfting og dialoger med kollegaer og foreldre bygger på observasjoner og informasjon fra alle involverte. Her er også elevsamtalen helt sentral. Hvis ikke eleven deltar i samtalen er det avgjørende at elevens perspektiver **alltid** er en del av de dialoger som foregår og de tiltak som iverksettes. Det samme gjelder evaluering underveis i prosessen med igangsetting og gjennomføring av tiltakene.

Dette er viktig å huske i dialogene med foreldrene i etterkant av observasjonene

- Beskriv eleven i relasjon til de andre medelevene og konkrete situasjoner som oppstår, samt eventuelt hva som skjer mellom elevene forut for hendelsen og i etterkant

- Husk å holde fokus på handlingene uten å gi negative beskrivelser av eleven / elevene

- Spør foreldrene hva de tenker om det skolen sier etter at du har kommet med resultater fra observasjon, eller om du sier noe om skolens vurderinger, eventuelt forslag til tiltak.

- Ta imot foreldrenes respons, utsagn og følelser. Lytt. Still eventuelt oppfølgende spørsmål om det du ønsker utdypet, for eksempel «kan du si litt mer om det»» eller «hva mener du med ....?»

- Bekreft underveis mens foreldrene snakker, med for eksempel et nikk. Vær oppmerksom på ditt eget kroppsspråk, og husk å ikke gå i forsvar. Prøv å lytte oppriktig til det foreldrene har å si, selv om du ikke er enig eller forstår argumentasjonen. Hvis bare den ene parten snakker, eksempelvis hvis mor prater for mye og far er taus eller motsatt, still etter hvert også spørsmål til den andre, for eksempel «er du enig?» eller «tenker du noe annet?»

- Ta ansvar for en god dialog, det vil si turtaking og at alle får den plassen i samtalen som den enkelte trenger. Still i stor grad åpne, reflekterende spørsmål, og husk elevens perspektiv. Still hva-, hvordan- og hvem-spørsmål til foreldrene. For eksempel :
  - Hva tror du/dere (navnet på eleven) trenger mest av alt?
  - Hva tenker dere vi i skolen kan gjøre?
  - Vi (skolen) kan si litt om hva vi tenker, men hører gjerne om dere har noen tanker
  - Hva tenker dere er viktig at dere som foreldre kan gjøre for at (eleven) skal få det bedre?

- Ved beskrivelse av en konkret situasjon, still mentaliseringsspørsmål, det vil si spørsmål som bidrar til at mor eller far må forsøke å forestille seg hva en annen tror/tenker/mener, som for eksempel:
  - Hva tror du mor, at (navn på eleven) hadde behov for i den situasjonen vi snakket om nå? (for eksempel en situasjon hvor eleven ikke fikk være med i en aktivitet?
  - Hva tror du mor, at far ville sagt hvis han hadde vært her nå?

- Skolen kan stille foreldre spørsmål om hvem eleven er sammen med i fritiden hjemme og/eller aktiviteter utenom skolen, dersom det vurderes som aktuelt i situasjonen. Undersøk eventuelt om det går an å få til en kobling mellom foreldre og elever, eller eventuelle fritidsaktiviteter.

- Veien videre:
  - Hva er skolens ansvar og hva helt konkret kan du som lærer gjøre?
  - Hva er foreldrenes ansvar, og hva helt konkret kan de gjøre?

Det er vanskelig å sette opp en mal, fordi hver samtale vil være unik – og ikke forutsigbar. Den må foregå «her og nå» på de premisser som forekommer. Den må imidlertid avrundes med forslag til tiltak videre, vedtak om hvem som gjør hva, og avtale om evaluering etter en tid.

Eksempler på hva veien videre kan/bør være

- Planlagte og/eller spontane samtaler med den aktuelle eleven
- Observasjon/systemisk analyse dersom det ikke er foretatt
- Skolen tilrettelegger for aktiviteter hvor eleven er med og får tildelt oppgaver hun/han liker og er flink til. Skolen skaper situasjoner hvor for eksempel voksne er med i lek og aktiviteter, og bidrar til at elevene blir inkludert på en måte som gir elevene trygghet. Arbeide/snakke med elevene om inkludering/ekskludering. Snakke om vennskap med elevene i skolen generelt.
- Samtale med andre foreldre eller foreldregruppen til den klassen eleven tilhører.
- Vurdere henvisning/drøfting med PPT.
- Det avklares tydelig hvem som gjør hva før neste samtale.
- Dato for ny samtale avklares.
- Spør foreldrene: Hvordan har denne samtalen vært for dere?

Veileder for gruppesamtale med foreldre

MED FOR-DIALOGENS PRINSIPPER SOM UTGANGSPUNKT

Fleksibilitet - Oppmerksomt nærvær - Raushet

- Skolen leder møtet, men gir også informasjon om bakgrunnen for møtet.
  - Presentasjon av møteledere
  - Tidsramme
- Når elever ikke har det bra er det ALLTID de voksnes ansvar. Her er målsettingen å finne ut av hva skole og foreldre i samarbeid kan gjøre for at eleven kan få det bedre i skolen.

- Legg vekt på noen viktige premisser:
  - At alles meninger og opplevelser har samme verdi.
  - At alle skal gå fra møtet med en opplevelse av å kjenne seg respektert, hørt og forstått.
  - For å få det til, er FOR-dialogens prinsipper en god rettesnor:
    - Vær oppmerksomt til stede. Legg for eksempel bort mobilen og forstyrrende tanker
    - Vær raus for andres meninger og verdier.
    - Prøv å være fleksibel. Vurder for eksempel om det er mulig å endre på tidligere oppfatninger, meninger, eventuelt rutiner og kultur i skolen (eksempelvis «slik har vi alltid hatt det»). Prøv eventuelt å tenke at «dette må vi se nærmere på.
  - Ikke vurder utsagn som kommer som gode eller dårlige. Ytrer for eksempel en mor eller far en mening eller følelse, er det viktig at de kjenner seg bekreftet («sånn tenker du» eller «dette høres vanskelig ut»). Anerkjenn at andre kan ha ulike meninger. Si også at mobbing er vanskelig og at følelser noen ganger kan styre. Henvis gjerne til de felles årlige foreldremøtene hvor dette har vært tema. Pek på at elever prøver å finne ut av det med hverandre og at det er voksnes jobb å hjelpe dem når det går galt. Prøv å vektlegge at det felles overordnede fokus er barns beste.
  - Avklar på forhånd med foreldrene til den eleven som er utsatt for mobbing/utestengelse hvorvidt skolen skal fortelle om elevens opplevelser eller om foreldrene vil si det selv. Dersom foreldrene vil si det selv, er det lurt å «øve» litt på hvordan budskapet skal formidles.
  - Ta deretter «runden», slik at alle får sagt sitt.
  - Tiltak, oppfølging og evaluering av de tiltak som eventuelt blir fremmet må konkretiseres slik at alle har en så omforent forståelse som det er mulig å få til om den enkeltes ansvar og rolle i det videre arbeidet.